

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА**

Факультет філології

Кафедра слов'янських мов

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ПОЛІТИЧНА ЛІНГВІСТИКА

Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський)
Освітня програма **усі**
Спеціальність **усі**
Галузь знань **усі**

Затверджено на засіданні
кафедри слов'янських мов
Протокол №1 від “27” серпня 2025 р.

м. Івано-Франківськ – 2025

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	ПОЛІТИЧНА ЛІНГВІСТИКА
Викладач (-і)	к.ф.н. , доц. Щербій Наталія Олегівна
Контактний телефон викладача	+380967481193
Е-mail викладача	natalia.shcherbii@pnu.edu.ua
Формат дисципліни	очна
Обсяг дисципліни	90 годин/3.0 кредитів ECTS
Консультації	Консультації проводяться згідно з узгодженим графіком на навчальний семестр. Також консультації можливі в день проведення лекцій чи практичних занять, окрім того практикується залучення онлайн ресурсів за попередньою домовленістю.
Посилання на сайт дистанційного навчання	https://d-learn.pnu.edu.ua/course/subscription/through/url/283c4c8c99350040d730 я
2. Анотація до навчальної дисципліни	
Дисципліна «Політична лінгвістика» спрямована на формування у студентів теоретичних знань та вироблення практичних навичок щодо виявлення етапів розвитку та основних проблем політичної лінгвістики як науки; з'ясування поняття політичного дискурсу, політичної комунікації та політичної мови; визначення основних жанрів письмових та усних політичних текстів; аналізу текстів політичної реклами; визначення маніпулятивного потенціалу політичного дискурсу.	

3. Мета та цілі курсу (в межах мети на цілей ОП)			
Метою курсу є формування у студентів розуміння медійно-політичного дискурсу як системи і його місця у сучасному світовому соціумі; розвиток компетентностей, необхідних для здійснення ефективної комунікації у медійному та політичному дискурсі. Основними цілями вивчення дисципліни є:			
1. Вивчення лінгвістичних прийомів та інструментів у процесі політичної комунікації.			
2. Ознайомлення з напрями політичної лінгвістики.			
3. Ознайомлення зі структурою медійно-політичного дискурсу, специфічними ознаками та принципами взаємодії у ньому.			
4. Програмні компетентності та результати навчання			
Відповідно до загальних та фахових компетентностей освітніх програм.			
5. Організація навчання			
Обсяг навчальної дисципліни			
Вид заняття			Загальна кількість годин
лекції			12
практичні			18
самостійна робота			60
Ознаки навчальної дисципліни			
Семестр	Спеціальність	Курс (рік)	Нормативний /

		навчання)	Вибірковий
Осінньо-зимовий Весняно-літній		2-4	Вибірковий
Тематика навчальної дисципліни			

Теми	Кількість годин		
	лекції	практичні	самостійна робота
<p>Тема 1. Політична лінгвістика як наукова дисципліна</p> <p>1. Політична лінгвістика як мультидисциплінарна галузь. Взаємозв'язок політології і лінгвістики у політичній лінгвістиці. Особливості та етапи становлення політичної лінгвістики. Політична лінгвістика на сучасному етапі.</p> <p>2. Напрями політичної лінгвістики: Риторичний напрям політичної лінгвістики. Когнітивний напрям політичної лінгвістики. Дискурсивний напрям політичної лінгвістики: критичний дискурс-аналіз, дескриптивний дискурс-аналіз.</p>	2		5
<p>Тема 2. Мовна картина політичного дискурсу</p> <p>1. Мовна картина політичного світу. Політична комунікація: типові властивості, дискурсивні характеристики. Мова політики, політичний дискурс: визначення, основні ознаки.</p> <p>2. Концептосфера українського політичного дискурсу</p>	2	2	5 Презентація про обрані концепти
<p>Тема 3. Ігрова природа політичної комунікації</p> <p>1. Основні характеристики політичної комунікації. Міфологізація, театралізація і ритуалізація політичної мови. Міфологізація у процесі політичної боротьби. Театралізація, карнавалізація та ритуалізація політичного простору. Заміщення реальності досягається в процесі символізації політики.</p> <p>Дискурсивні характеристики і функції політичної комунікації.</p> <p>Політичний дискурс як різновидом рефлексивної мовної комунікації, що відбувається в політиці і характеризується сукупністю текстів про політику. Політичний виступ і урядова заява як монологічна дія. Мова як інструмент соціальної влади. Застосування політичного дискурсу в політичній діяльності.</p>	2	2	5 Вправи

<p>Тема 4. Жанри політичних текстів</p> <p>Поняття жанру в сучасній політичній лінгвістиці. Класифікація жанрів політичної лінгвістики. Біографія політика. Слоган у політичній комунікації. Політична програма. Політична листівка. Інтерв'ю. Жанри політичного фольклору політичної комунікації.</p> <p>Політичні тексти: критерії класифікації і лінгвістичний аналіз</p> <p>Ідеологічна та утилітарна складові політичних текстів. Структурні характеристики політичного тексту. Теорії тексту. Закономірності тексту і його аналіз. Типологія текстів. Антитекст.</p> <p>Політична реклама як іміджева технологія</p> <p>Політична реклама, її специфіка як різновиду комунікації. Політичний імідж як комунікативний складник політичної реклами. Основні прийоми побудови текстів політичної реклами. «Антиреклама».</p>	2	4	10
<p>Тема 5. Мовні та графічні засоби впливу на свідомість адресата в політичному дискурсі</p> <p>Класифікація мовних засобів впливу на свідомість виборця. Оцінна ідеологічна лексика. Ідеологічне кліше. Метафора. Перифраз. Фразеологічні одиниці. Прецедентні феномени. Графічні засоби.</p> <p>Виразальні засоби у політичній комунікації.</p> <p>Роль метафори в політичній комунікації. Стилїстичні фігури і тропи в політичній мові. Безособовість, нейтральність і функціональна забарвленість офіційної мови. Публіцистичний і науковий стиль в політичній мові.</p> <p>Політична метафора у тексті.</p> <p>Метафора і її вплив на мислення людини. Роль метафори у політичній комунікації. Метафора як засіб увиразнення вислову в політичному дискурсі. Метафора як засіб створення іміджу політичного лідера. Маніпулятивний потенціал метафор у політичній комунікації</p> <p>Фразеологічні одиниці в політичному дискурсі.</p> <p>Фразеологічні одиниці у політичних промовах. Фраземіка у політичному дискурсі. Функції</p>	2	2	10

фразеологізмів у політичних текстах. Використання фразеологізмів у новинному медіадискурсі про політику. Лексико-фразеологічна основа текстів політичних дискусій.			
Тема 6. Маніпулятивна семантика і риторика у політичних текстах ЗМІ. ЗМІ: маніпулятивна семантика і риторика. Семантичний аналіз ідеологем, політичних метафор. Засоби мовної маніпуляції у сучасних ЗМІ. Лексичний інвентар мовленнєвого маніпулювання утворюють евфемізми, дисфемізми, «лозунгові слова», метафоризація.	2	2	5 Вправи
Тема 7. Контент-аналіз у політичній лінгвістиці Контент-аналіз як метод дослідження. Історія розвитку контент-аналізу. Сутність, умови, принципи і вимоги до методу. Основні етапи проведення контент-аналізу. Використання контент-аналізу в політичній лінгвістиці.		2	5 Вправи
Тема 8. Мовна ситуація в Україні та інших країнах. Вплив суспільно-політичних подій (зокрема війни) на розвиток слов'янських мов.	2	2	5 Круглий стіл: «Мовна політика в різних країнах»
Тема 9. Підсумкова контрольна робота		2	10
Разом годин за семестр	12	18	60
6. Система оцінювання курсу			
Загальна система оцінювання курсу	<p>Оцінювання здійснюється за національною і ECTS шкалою на основі 100-бальної системи (див. пункт 9.3. "Види контролю" Положення про організацію освітнього процесу та розробки основних документів з організації освітнього процесу в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника» (Редакція 7)</p> <p>Загальні 100 балів включають: 50 балів – підсумок роботи студента під час практичних занять. 10 балів – самостійна робота (індивідуальні теми) 40 балів – підсумкова робота</p>		

Вимоги до письмової роботи	Концептуально конкретне й емпірично верифіковане висвітлення питань. Комплексна контрольна робота охоплює такі завдання: 1) 40 тестових завдань з усіх тем
Практичні заняття	Письмові завдання, тести, усні виступи, політичне ток-шоу
Умови допуску до підсумкового контролю	- активна робота під час практичних занять - виконання індивідуального завдання
7. Політика курсу	
<p>1. <i>Письмові роботи</i> виконуються відповідно до теми практичних занять, зазначених у силабусі.</p> <p>2. <i>Академічна доброчесність.</i> Жодні форми порушення академічної доброчесності не толеруються. У випадку таких подій – реагування відповідно до Положення 1 і Положення 2. Викладання навчальної дисципліни та взаємодія зі здобувачами освіти ґрунтуються на основі положень та принципів академічної доброчесності, що регламентують діяльність здобувачів освіти та педагогічних працівників: Кодекс честі Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, ПОЛОЖЕННЯ про запобігання академічному плагіату у Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника та Положення про Комісію з питань етики та академічної доброчесності Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника. Ознайомитися з цими положеннями можна за посиланням: https://pnu.edu.ua/положення-про-запобігання-плагіату/ .</p> <p>3. <i>Відвідування занять.</i> Пропуски семінарських занять відпрацьовуються відповідно до “Порядку організації та проведення оцінювання успішності здобувачів вищої освіти Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника” (введено в дію наказом ректора № 799 від 26.11.2019 р.; із внесеними змінами наказом ректора № 309 від 19.05.2023р.). Порядок та організація контролю знань здобувачів фахової перед вищої освіти визначаються «Положенням про організацію освітнього процесу та розробку основних документів з організації освітнього процесу в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника», введено в дію наказом ректора № 417 від 03.07.2023 р.). Ознайомитися з цими положеннями можна за посиланням: https://nmv.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/118/2023/08/polozgenia-pro-osp_7-redaktsia.pdf</p> <p>4. <i>Неформальна освіта.</i> Результати неформальної освіти зараховуються згідно «Положення про визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної освіти в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника» https://nmv.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/118/2022/11/neformalna-osvita.pdf</p>	
8. Рекомендована література	
<p>Основна</p> <ol style="list-style-type: none"> Ситар Г. Політична лінгвістика: навчально-методичний посібник. Вінниця: ДонНУ імені Василя Стуса, 2019. 184 с. Нагорна Л. Політична мова і мовна політика: діапазон можливостей політичної лінгвістики. К.: Світогляд, 2005. 315 с. Нагорна Л. Політична лінгвістика: стан і статус. <i>Курасівські Читання -2005</i>, випуск 30, книга 2. <p>Додаткова</p> <ol style="list-style-type: none"> ІСТОРІЯ ТА СУЧАСНІСТЬ ПОЛІТИЧНОЇ ЛІНГВІСТИКИ - https://ipiend.gov.ua/wp-content/uploads/2018/07/nahorna_politychna.pdf Кучик Г. Б. ЛІНГВІСТИЧНІ АСПЕКТИ ПОЛІТИЧНОЇ КОМУНІКАЦІЇ. <i>Вчені записки ТНУ ім. Вернадського</i>. Том 33 (72). № 2 Ч. 2 2022. С.232-236. Кондратенко Н. В. Український політичний дискурс: текстуалізація реальності: монографія. Одеса, 2007. 156 с. Яворська Г. Прескриптивна лінгвістика як дискурс: мова, культура, влада. Київ, 2000. 285с. 	

5. Серажим К. Дискурс як соціолінгвальний феномен сучасного комунікативного простору (методологічний, прагматико-семантичний і жанрово-лінгвістичний аспекти: на матеріалі політичного різновиду українського масовоінформаційного дискурсу) [Текст] : дис... д-ра філол. наук: 10.01.08 / Серажим Катерина Степанівна ; Київський національний ун-т ім. Тараса Шевченка. К., 2003. 408 с.
6. Акінчиць Н. Політичний дискурс як об'єкти політичного аналізу. *Вісник Львівського університету*. Серія філос.-політолог. студії. 2014. Випуск 4. С. 170-176 <http://dspace.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/54472/19-kinchits.pdf?sequence=1>
8. Кривенко С. ДИСКУРС-АНАЛІЗ ПОЛІТИЧНИХ ПРОЦЕСІВ: РІЗНОМАНІТНІСТЬ ПІДХОДІВ. *Вісник Львівського університету*. Серія філос.-політолог. студії. 2014. Випуск 4. С. 170-176
9. Федорів Я. Лінгвістичні моделі дискурсу публічних виступів. - <http://agrarmedia.com/ua/lingvistichni-modeli-diskusu-publichnikh-vistupiv.html>
10. Воляннюк О. ПОЛІТИЧНИЙ ДИСКУРС В УМОВАХ РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ: ЛІНГВІСТИЧНИЙ АСПЕКТ. Закарпатські філологічні студії. 2022. Випуск 23, том 1. С. 47-52. http://www.zfs-journal.uzhnu.uz.ua/archive/23/part_1/23-1_2022.pdf#page=47
12. Громовенко В. ГЕНЕЗИС ПОЛІТИЧНОЇ ЛІНГВІСТИКИ ЯК САМОСТІЙНОЇ НАУКИ. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. Сер.: Філологія. - 2014, №11 том 1.
13. Соловійова Т. РОЗБУДОВА ТЕОРІЇ ПОЛІТИЧНОЇ ЛІНГВІСТИКИ В УКРАЇНСЬКОМУ НАУКОВОМУ ПРОСТОРИ. *Філологічні студії*, Випуск 18.
14. Кривенко С. Слово як семантична одиниця політичного дискурсу *Facta Simonidis*, 201XX nr 1 (7 <https://czaz.akademiazamojska.edu.pl/index.php/fs/article/download/210/239>
15. Щербій Н. О. Національно-мовна політика: слов'янські паралелі. *Держава у теорії і практиці українського націоналізму*. Матеріали VI Всеукраїнської наукової конференції з міжнародною участю. Івано-Франківськ, 26-27 червня 2015 р. / Наук. ред.. О. М. Сич. Івано-Франківськ, 2015. С. 522-232.
16. Щербій Н. О. Україна VS Росія. Чи братні ми народи? // *Етнос і культура*. Івано-Франківськ, 2020. С. 177-180. Рец. на кн.: Півторака Г. Історична правда проти імперської облуди. Київ, 2018. 148 с.
17. Shcherbii N. Mit o jedności języków: polski vs ukraiński vs rosyjski – uwagi do genealogicznej klasyfikacji języków słowiańskich. *Language – Culture – Politics: International Journal*. 2025. <https://lcpjournal.panschelm.edu.pl/index.php/lcpi/issue/archive>